

Methodologische overzicht van de financiële rekeningen van België

De financiële rekeningen geven een uitvoerig overzicht van de ontwikkeling van de vorderingen en de financiële schulden van de nationale institutionele sectoren tegenover elkaar (niet-financiële vennootschappen, financiële vennootschappen, overheid, huishoudens) en van de nationale economie tegenover de rest van de wereld. Die rekeningen maken integrerend deel uit van het Systeem van nationale rekeningen, dat bestaat uit een coherente reeks aaneengeschakelde en gecoördineerde rekeningen. Al die rekeningen berusten op de concepten, definities, nomenclaturen en boekhoudregels van het *Europees Systeem van nationale en regionale rekeningen* (ESR 1995) van het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen (Eurostat)¹.

Het eerste deel van dit artikel zal de plaats belichten die de financiële rekeningen in het Systeem van nationale rekeningen innemen. Een tweede deel zal de voornaamste bronnen beschrijven die worden gebruikt om de Belgische financiële rekeningen op te maken, met enkele technische aanwijzingen over de gepubliceerde gegevens. Aangezien de huidige versie van de financiële kwartaalrekeningen ten slotte wordt beïnvloed door een belangrijke hervorming die voornamelijk betrekking heeft op de gegevensbronnen inzake de verzekeringsinstellingen en de deposito's in het buitenland, leek het nuttig aan het einde van dit artikel de voornaamste wijzigingen als gevolg van die hervorming te beschrijven.

1. Conceptuele en methodologische aspecten

1.1 Rekeningenstelsel

Het Systeem van nationale rekeningen is opgebouwd rond een reeks van aan elkaar gekoppelde stromen, die verband houden met diverse economische activiteiten gedurende een beschouwde periode, en van vermogensrekeningen, die de waarden bevatten van de uitstaande activa en passiva die de institutionele sectoren aan het begin en het einde van de beschouwde periode aanhouden (zie kader 1). In elke stroomrekening wordt een welbepaalde activiteit geschetst: de productie, de inkomensvorming, en de verdeling of herverdeling en de aanwending van het inkomen. Het saldo van elke rekening vertegenwoordigt het nettoresultaat van de in die rekening geschetste activiteiten: toegevoegde waarde, beschikbaar inkomen, besparingen, nettofinancieringsvermogen of -behoefte. Die boekhoudsaldi vormen dan weer de eerste post van de volgende rekening, wat de aaneenschakeling tussen de opeenvolgende rekeningen garandeert. De stroomrekeningen zijn nauw verbonden met de vermogensrekeningen, aangezien de veranderingen in de tijd van de activa en passiva van de institutionele eenheden of sectoren systematisch in passende stroomrekeningen worden geboekt.

1. Het ESR 1995 is volledig in overeenstemming met het SNA 93 (Verenigde Naties, *Systeem van nationale rekeningen 1993*, New-York, 1993), dat geldt als referentie op wereldvlak voor het opmaken van de nationale rekeningen. De handleidingen van het ESR 1995 en het SNA 93 zijn respectievelijk beschikbaar op de volgende adressen: <http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/nfaccount/info/data/esa95/esa95-new.htm> en <http://unstats.un.org/unsd/sna1993/toctop.asp>.

Kader 1 - Rekeningenstelsel

Het rekeningenstelsel is opgebouwd rond drie soorten rekeningen: de lopende rekeningen, de accumulatierekeningen en de vermogensrekeningen.

Lopende rekeningen

Deze rekeningen hebben betrekking op de productie van goederen en diensten, de daaruit voortvloeiende inkomensvorming, de verdeling en herverdeling van het inkomen over de institutionele eenheden en de besteding ervan voor consumptie of sparen.

- **De productierekening** schetst de activiteiten voor de productie van goederen en diensten. Het saldo ervan is de bruto toegevoegde waarde, die overeenstemt met de waarde van de productie verminderd met die van het intermediaire verbruik. De toegevoegde waarde is de bron waaruit de primaire inkomens worden afgeleid.
- **De rekeningen voor de inkomensverdeling en -besteding** beschrijven hoe de inkomens worden gegenereerd door de productieve activiteiten, hoe ze worden verdeeld over institutionele eenheden die aanspraak kunnen maken op een deel van de toegevoegde waarde van de productieve activiteiten, hoe ze worden herverdeeld over institutionele eenheden via belastingen, socialezekerheidsbijdragen of -uitkeringen of andere overdrachten, en hoe ze uiteindelijk worden aangewend voor de consumptieve bestedingen en besparingen. Het boekhoudsaldo van die reeks van rekeningen – de besparingen – wordt overgeboekt naar de kapitaalrekening, de eerste rekening van het stelsel van de accumulatierekeningen.

Accumulatierekeningen

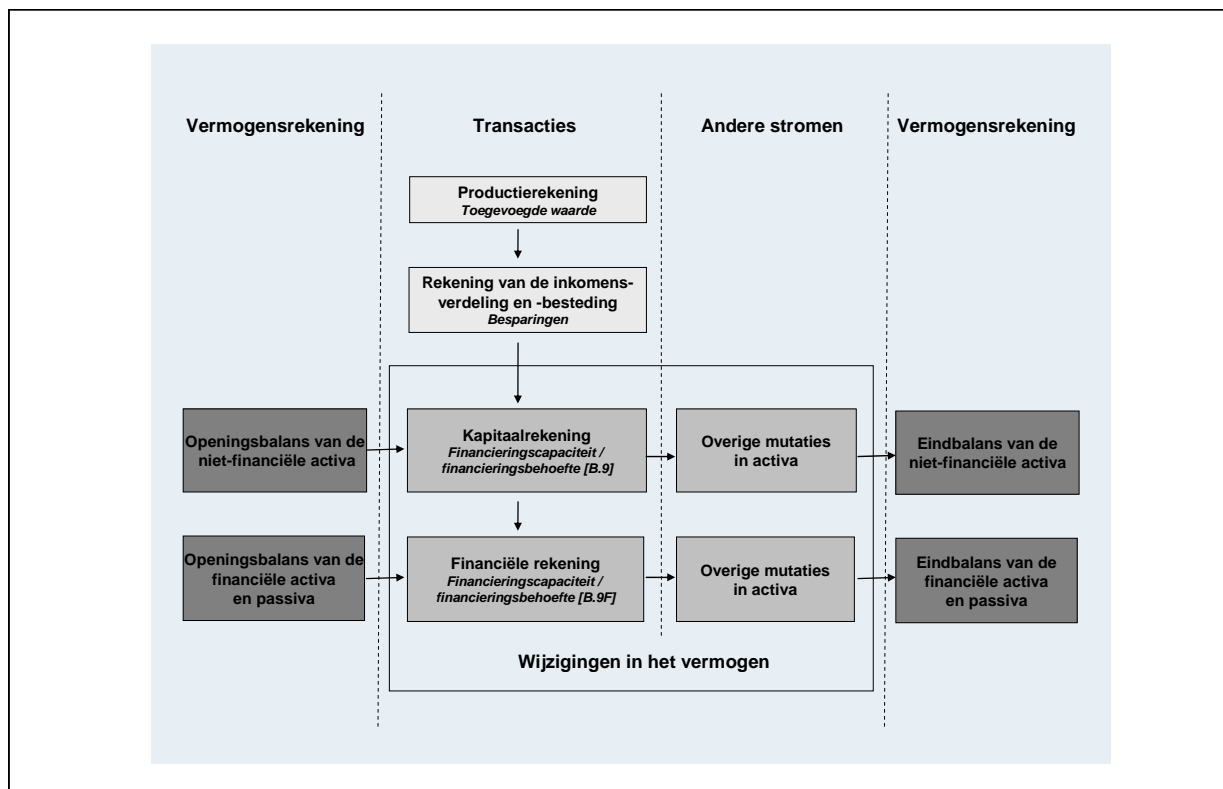
Die rekeningen bevatten de aan- en verkopen van zowel financiële als niet-financiële activa en van verplichtingen van de institutionele eenheden ten gevolge van transacties of andere gebeurtenissen.

- In de **kapitaalrekening** zijn de aan- en verkopen van niet-financiële activa opgenomen die voortvloeien uit operaties met andere eenheden of uit interne boekingen in verband met de productie (voorraadwijziging en verbruik van vaste activa). Het saldo van die rekening, de financieringscapaciteit of de financieringsbehoefte van elke groep van eenheden of van elke institutionele sector, wordt traditioneel beschouwd als de scheidingslijn tussen de reële rekeningen (niet-financiële rekeningen) en de financiële rekeningen.
- In de **financiële rekeningen** zijn de nettoaankopen (aankopen min verkopen) van financiële activa weergegeven alsook de nettotoename (emissies min terugbetalingen) van de passiva die resulteren uit operaties (of transacties). In de financiële rekening verschijnt geen boekhoudsaldo dat naar een andere rekening moet worden overgeboekt; het resultaat ervan stemt conceptueel overeen met het saldo van de kapitaalrekening.
- Een derde groep van rekeningen, de **rekening van de overige mutaties in activa**, is onderverdeeld in twee categorieën: de rekening van de overige volumemutaties (kwantitatieve veranderingen als gevolg van andere factoren dan operaties, zoals herindelingen van eenheden van de ene sector naar een andere) en de herwaarderingsrekening (waardeveranderingen ten gevolge van veranderingen in de prijzen van activa en passiva).

De accumulatierekeningen en de inkomensrekeningen houden met elkaar verband omdat het noodzakelijk is de besparingen aan te wenden voor de aankoop van financiële en niet-financiële activa. Wanneer de besparingen negatief zijn, moet het verschil tussen de consumptie en het beschikbare inkomen worden gedekt door de verkoop van activa (financiële of niet-financiële) of door in te tekenen op nieuwe verplichtingen.

Vermogensrekeningen

De vermogensrekeningen geven de waarden weer van de uitstaande financiële en niet-financiële activa en van passiva van de institutionele eenheden of sectoren aan het begin en het einde van een boekjaar. De uitstaande bedragen variëren tijdens de periode naargelang van de operaties (transacties) en de prijsveranderingen en overige volumemutaties van die activa en passiva (overige stromen). Die bewegingen worden in de ene of andere accumulatierekening geboekt, zodat de verklaring voor het verschil tussen de bij de opening en de sluiting in de vermogensrekeningen opgenomen waarden te vinden is in de overige rekeningen van het stelsel.

1.2 De financiële rekeningen

In de niet-financiële rekeningen wordt traditioneel de nadruk gelegd op de activiteiten inzake de productie van goederen en diensten en op de inkomsten die deze activiteiten tijdens een bepaalde periode opleveren. De financiële rekening, die formeel de laatste rekening van het rekeningenstelsel vormt, vult dat beeld van de economie echter aan met de transacties die tot de financiële sfeer behoren.

De financiële operaties omvatten aldus transacties die kunnen voortvloeien uit (i) lopende transacties in de economie, (ii) beslissingen om besparingen aan te wenden voor investeringen in vast kapitaal en investeringen in financieel kapitaal en (iii) arbitrages in de samenstelling van de portefeuille van financiële activa en verplichtingen. Sommige boekingen van de financiële rekening hebben dus een tegenpost in andere rekeningen van het Systeem, terwijl andere volledig in het kader van de financiële rekening passen.

De financiële rekeningen worden gebruikt om de kenmerken en de opgetekende bewegingen van de beleggingen en de financieringen in de economie te analyseren. Voor elke institutionele sector vermeldt de financiële rekening de soorten van financiële instrumenten die worden gehanteerd om verplichtingen aan te gaan en/of financiële activa te verwerven.

Om bovendien te preciseren tegenover welke sectoren de verplichtingen werden aangegaan, of bij welke sectoren de vorderingen werden verworven, worden de financiële transacties vaak voorgesteld in de vorm van een matrix van het type *Middelenstromen*. De tabellen van de *Middelenstromen* vergemakkelijken de studie van de spaar-/investeringsprocessen; aan de hand ervan kan immers worden nagegaan langs welke circuits de spaarmiddelen resulteren in de finale leningen, na diverse financiële instellingen te hebben doorlopen en verschillende vormen van activa te hebben aangenomen. Met name uit de analyse van de financieringskanalen kan de rol van de financiële intermediairs worden afgeleid, door de nadruk te leggen op de verbanden tussen de financiering via krediet en via andere financieringsbronnen (effectenmarkten, andere vormen van financiële intermediair, beroep op buitenlandse kredietverstrekkers). De per crediteur- en debiteursector uitstaande financiële activa en passiva die met de middelenstromen overeenstemmen, worden tabellen van *Vorderingen en verplichtingen* per sector genoemd.

In de terminologie van de macro-economische rekeningen van België omvatten de financiële rekeningen evenzeer de middenstromen (financiële transacties) en de vorderingen en verplichtingen (uitstaande bedragen) per sector als de chronologische reeksen van de financiële rekening en de rekening van het financiële vermogen van elk van de sectoren.

1.3 Definities en nomenclaturen

De financiële rekeningen worden opgemaakt aan de hand van de concepten uit het ESR 1995, met andere woorden volgens de geharmoniseerde definities, nomenclaturen van instrumenten en sectoren, en waarderingsregels.

De financiële activa vormen een categorie van economische activa die is samengesteld uit het geheel van betaalmiddelen, financiële vorderingen en economische activa die assimileerbaar zijn met financiële vorderingen (zoals de aandelen en andere participaties en de derivaten). In het Systeem van rekeningen hebben alle financiële activa een passivum als tegenpartij, uitgezonderd die uit de categorie «Monetair goud en bijzondere trekkingsrechten (SDR)».

Een kruiselingse vergelijking van de nomenclaturen van financiële instrumenten (kader 2) en institutionele sectoren (kader 3) geeft een gedetailleerd beeld van de wijze waarop de financiële middelen ter beschikking van de economie worden gesteld, namelijk door wie, voor wie, in welke mate, met welk instrument en via welk kanaal.

Kader 2 – Nomenclatuur van de financiële instrumenten

De nomenclatuur van de financiële instrumenten in de financiële rekeningen van België is identiek aan die van het ESR 1995. Dit classificatiesysteem is voornamelijk gebaseerd op twee criteria: de liquiditeit van het actief en de juridische aard van de relatie tussen crediteur en debiteur.

AF.1	Monetair goud en bijzondere trekkingsrechten (SDR)
AF.2	Chartaal geld en deposito's
AF.21	Chartaal geld
AF.22	Girale deposito's
AF.29	Overige deposito's
AF.3	Effecten met uitzondering van aandelen
AF.331	Kortlopende effecten (exclusief financiële derivaten)
AF.332	Langlopende effecten (exclusief financiële derivaten)
AF.34	Financiële derivaten
AF.4	Leningen
AF.41	Kortlopende leningen
AF.42	Langlopende leningen
AF.5	Aandelen en overige deelnemingen
AF.511	Beursgenoteerde aandelen
AF.512	Niet-beursgenoteerde aandelen
AF.513	Overige deelnemingen
AF.52	Participaties in beleggingsinstellingen
AF.6	Verzekeringstechnische voorzieningen
AF.61	Voorzieningen pensioen- en levensverzekering
AF.62	Vooruitbetaalde premies en voorzieningen voor openstaande aanspraken
AF.7	Handelskredieten en transitorische posten (inclusief correcties)

De definities van de financiële instrumenten van het ESR 1995 vindt u op het hierna volgende adres:

<http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/nfaccount/info/data/esa95/en/een00232.htm>

Kader 3 – Nomenclatuur van de institutionele sectoren

De rekeningen worden opgemaakt voor elke institutionele sector van het ESR 1995 en worden uitgesplitst per tegenpartijsector volgens dezelfde nomenclatuur. De nomenclatuur van de sectoren gebruikt in de publicaties van de financiële rekeningen van België is vereenvoudigd ten opzichte van het ESR 1995, omdat enkele sectoren worden samengenomen.

S.11	Niet-financiële vennootschappen
S.12	Financiële instellingen
S.121 + S.122	Monetaire financiële instellingen: centrale bank (S.121) en overige monetaire financiële instellingen (S.122)
S.123 + S.124	Overige niet-monetaire financiële instellingen (S.123) en financiële hulpbedrijven (S.124)
S.125	Verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen
S.13	Overheid
S.14 + S.15	Particulieren: huishoudens (S.14) en instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens (S.15)
S.2	Buitenland

De definities van de institutionele sectoren van het ESR 1995 vindt u op het volgende adres:

<http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/nfaccount/info/data/esa95/en/een00069.htm>

1.4 Principes voor het boeken van financiële transacties

In het Systeem van de nationale rekeningen, net als in de bedrijfsboekhouding, geldt het principe van het dubbel boekhouden, volgens welke elke transactie tweemaal moet worden geregistreerd, eenmaal bij middelen (of verandering van de passiva) en eenmaal bij bestedingen (of verandering van de activa). Daar de meeste operaties twee institutionele eenheden impliceren, brengt het principe van het dubbel boeken in feite vier registraties met zich (viervoudige registratie).

De aankoop van een dienst, door een gezin, in contanten impliceert bijvoorbeeld de registratie van een besteding als consumptieve besteding en een vermindering van de activa in de vorm van chartaal geld en deposito's voor het gezin, alsook de registratie van middelen en een positieve verwerving van activa in de vorm van chartaal geld en deposito's voor de producent van de dienst. Evenzo vergt een verkoop van effecten tegen contanten tussen institutionele eenheden (interne transactie op de financiële rekening) vier registraties: een vermindering van de effecten en een vermeerdering van het chartaal geld bij de verkopende eenheid en de twee omgekeerde registraties bij de eenheid die de effecten verwerft.

De toepassing van de viervoudige registratie vergt aan de basis:

- de gelijktijdige registratie van de transacties in de verschillende rekeningen, dat wil zeggen op het ogenblik van het ontstaan, van de omzetting of van de vernietiging van de rechten en verplichtingen. Er moet dus een onderscheid worden gemaakt tussen de transactie en de overeenkomstige vereffening, die op verschillende ogenblikken kunnen plaatsvinden. In principe worden de nationale rekeningen niet opgesteld op kasbasis maar op basis van de geconstateerde rechten. In de meeste gevallen verloopt er enige tijd tussen de twee «gebeurtenissen», wat aanleiding geeft tot registraties in het financieel instrument «andere te ontvangen/te betalen rekeningen»;
- dezelfde waardering van de transacties in de rekeningen van de beide betrokken sectoren. De transacties worden gewaardeerd tegen de tussen de partijen overeengekomen effectieve prijzen, waarbij de marktprijzen de basisreferentie zijn voor de waardering van de verhandelbare activa. Voor de vermogensrekeningen worden de activa en de passiva gewaardeerd tegen de lopende prijzen die golden op de datum waarop die vermogensrekeningen betrekking hebben en niet tegen hun aanschaffingsprijs. De kredieten en de deposito's worden gewaardeerd tegen de nominale waarde;

– stromen tussen in principe niet-geconsolideerde eenheden. De consolidatie bestaat erin de transacties tussen in dezelfde sector of subsector geklasseerde eenheden te elimineren. Het is echter mogelijk geconsolideerde rekeningen op te stellen in het kader van aanvullende analyses. De geconsolideerde rekeningen worden in het bijzonder gebruikt voor de overheidssector, teneinde de netto verhoudingen tussen de overheid en de andere sectoren in het licht te stellen.

In de praktijk is de invoering van die principes verre van eenvoudig en statistische verschillen worden derhalve opgetekend tussen de saldi van de kapitaalrekeningen (niet-financiële rekeningen) en die van de financiële rekeningen op het niveau van de sectoren en de subsectoren. Die verschillen zijn voornamelijk te wijten aan het gebruik van verschillende bronnen in de twee categorieën rekeningen. Ze kunnen ook veroorzaakt worden door imperfecties in de sectorisatie en in de waardering van de transacties¹, maar tevens doordat de niet-financiële en financiële rekeningen deels berusten op ramingen.

2. Statistische bronnen, verwerkingsproces en publicaties

2.1 Statistische bronnen

Als zodanig bestaat er geen gegevensbron die direct beantwoordt aan de behoeften van de financiële rekeningen. Het opstellen van de financiële rekeningen berust op het samenvoegen van bronnen waarvan de concepten vaak moeten worden aangepast teneinde te beantwoorden aan de eisen van het ESR 1995.

Er worden verscheidene bronnen gebruikt in de financiële rekeningen. In dat verband beschikt men over sectorale bronnen, die informatie verstrekken inzake alle financiële instrumenten van een bepaalde economische sector en transversale bronnen die gegevens verstrekken over een bepaald financieel instrument voor het geheel van de sectoren.

Voor de niet-financiële vennootschappen (S.11) zijn de gegevens vooral afkomstig van de totaalgegevens van de bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België (NBB) neergelegde jaarrekeningen. Ook andere statistische bronnen worden gebruikt, met name het periodieke boekhoudschema van de kredietinstellingen (schema A) voor de kredieten en de deposito's bij de kredietinstellingen, de kwartaalquêtes met betrekking tot de houders van gedematerialiseerde effecten, de maandverslagen van Euronext voor de beursgenoteerde aandelen, de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad voor alle emissies van aandelen.

De gegevens voor de centrale bank (S.121) worden bezorgd door de Dienst Boekhouding van de NBB.

Voor de overige monetaire financiële instellingen (S.122) worden de gegevens verzameld door de NBB. Ze betreffen vooral het schema A van de kredietinstellingen en sommige van zijn bijlagen, alsook een globalisering van de gedetailleerde portefeuille van die kredietinstellingen.

De gegevens betreffende de overige niet-monetaire financiële instellingen ongerekend de verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen (S.123) zijn afkomstig van talrijke bronnen: voor de instellingen voor collectieve belegging (ICB's), inclusief de monetaire ICB's die opgenomen zijn in sector S.122, is de voornaamste bron de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA), die elk kwartaal de gegevens bezorgt uitgesplitst over de verschillende categorieën van ICB's. Die gegevens worden aangevuld met gegevens van de Belgische Vereniging van Asset Managers (BEAMA). De gegevens van de beursvennootschappen worden eveneens elk kwartaal door de CBFA verstrekt. Gezien hun geringe aantal, worden de financiële holdings afzonderlijk gevolgd via de gegevens van hun jaarrekening en gegevens die elk kwartaal op vrijwillige basis worden verzameld. Min of meer gedetailleerde gegevens worden ook verzameld voor de vastgoedbevaks, de instellingen voor belegging in schuldvorderingen, de regionale huisvestingsmaatschappijen, de hypothecaire vennootschappen en de in consumentenkrediet gespecialiseerde vennootschappen.

1. De meeste gegevens inzake financiële transacties worden meer bepaald afgeleid van gegevens over uitstaande bedragen na te zijn gezuiverd voor de andere mutaties, en de waardering van de uitstaande bedragen volgt niet altijd letterlijk de boekhoudkundige voorschriften. In de Belgische financiële rekeningen is dit bijvoorbeeld het geval voor de waardering van de niet-genoteerde aandelen uitgegeven door de niet-financiële vennootschappen, die worden geregistreerd aan de waarde van het eigen vermogen.

De sector van de financiële hulpbedrijven (S.124) omvat op dit moment de beleggingsondernemingen andere dan de beursvennootschappen. De gegevens zijn afkomstig van de driemaandelijke boekhoudstaten die zij aan de CBFA verstrekken.

Wat betreft de verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen (S.125), zijn de door de CBFA verzamelde gegevens de voornaamste informatiebron. Voor de verzekeringsinstellingen wordt het driemaandelijks boekhoudschema van de CBFA gebruikt, aangevuld met gedetailleerde gegevens uit haar jaarverslag en met de gegevens van de beroepsvereniging (Assuralia). Inzake de gegevens betreffende de pensioenfondsen, worden de basisbronnen op jaarbasis opgesteld.

Voor de overheid worden de gegevens direct bij de verschillende subsectoren verzameld. De administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst (FOD) Financiën is de voornaamste gegevensbron voor de federale overheid (S.1311). Die gegevens omvatten zowel de activa als de officiële overheidsschuld en de gedebudgetteerde schuld van de Schatkist. De informatie betreffende de andere instellingen die deel uitmaken van de federale overheid (ALES, Federale Participatiemaatschappij, Credibe, Rentenfonds, Muntfonds, Deposito- en Consignatiekas, enz.), worden rechtstreeks bij die instellingen verkregen, hetzij via hun jaarrekening, hetzij door directe contacten. Voor de gemeenschappen en de gewesten (S.1312) zijn de gegevens voornamelijk afkomstig van de thesaurie van de verschillende deelgebieden, terwijl de gegevens van de lokale overheid (S.1313) afkomstig zijn, enerzijds, van de schema's A van de kredietinstellingen en, anderzijds, van het effectenvereffeningsstelsel (Clearing) van de NBB wat betreft de schuldenlast in de vorm van effecten. Voor de sociale-zekerheidssector (S.1314), ten slotte, worden alle gegevens betreffende hun activa verkregen via de FOD Financiën. Alle bovengenoemde gegevens worden hetzij maandelijks hetzij driemaandelijks verzameld.

Er bestaat geen directe informatiebron om de gegevens te registreren betreffende de financiële rekening van de particulieren, dat wil zeggen het geheel bestaande uit de huishoudens (S.14) en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (S.15). Er zijn echter sommige indirecte bronnen beschikbaar, zoals de schema's A voor de kredieten en de deposito's bij de kredietinstellingen. Sommige financiële instrumenten, zoals de Staatsbons, worden per conventie uitsluitend aan die sector toegekend. In de financiële rekeningen wordt de sector van de particulieren het vaakst berekend per saldo. Zo zal het uitstaande bedrag van de door die sector aangehouden aandelen bijvoorbeeld het resultaat zijn van het verschil tussen de uitgegeven aandelen en de aandelen die via andere bronnen kunnen worden opgenomen in de portefeuilles van de andere binnenlandse sectoren en van het buitenland.

De financiële rekening van het buitenland (S.2) wordt maar gedeeltelijk aan de hand van de gegevens van de betalingsbalans (opgesteld in de NBB) opgemaakt. Aanvullende gegevens worden verzameld voor de op de Belgische markt gecommmercialiseerde buitenlandse ICB's en voor de verzekeringen die in Luxemburg werden aangegaan. Zo ook zijn de gegevens betreffende de deposito's van de niet-bancaire ingezetenen bij niet-ingezeten kredietinstellingen afkomstig van door de Bank voor Internationale Betalingen (BIB) opgestelde statistieken. Sommige aanvullende gegevens die beschikbaar zijn in de bronnen die worden verzameld voor de diverse binnenlandse sectoren, maken een meer gedetailleerde sectorale opsplitsing mogelijk dan in de betalingsbalans, zoals vereist wordt door de nomenclatuur van de financiële rekeningen.

2.2 Verwerkingsproces van de informatiebronnen

De Belgische financiële rekeningen hebben de specifieke eigenschap dat ze opgesteld worden op basis van de identificatie van de tegenpartij. Om in het stelsel van de Belgische financiële rekeningen te worden verwerkt, moet elk basisgegeven vijf kenmerken vertonen: de identificatie van de debiteursector, de identificatie van de crediteursector, de identificatie van het financieel instrument, het type gegeven (uitstaande bedragen/voorraden of transacties/stromen) en een verwijzing naar de betrokken datum of periode. Indien een of meer van die eigenschappen niet voorkomen in de primaire bron, zijn ramingen noodzakelijk om de vereiste gegevens te verkrijgen, eventueel aan de hand van een indirecte bron, namelijk de informatie die op het niveau van de tegenpartij beschikbaar is in het systeem.

In theorie moet het systeem van de financiële rekeningen, naast de financiële bedragen en de uitstaande bedragen, eveneens informatie verstrekken over de prijsveranderingen en de andere volumemutaties. Dat is thans echter nog

maar gedeeltelijk het geval, zodat aanvullende ontwikkelingen noodzakelijk zullen zijn om een totaal geïntegreerd tijdsprofiel van de financiële rekeningen te verkrijgen.

Indien de basisgegevens enkel beschikbaar zijn op grond van de uitstaande bedragen, wat meestal het geval is, worden de gegevens inzake financiële transacties daarvan afgeleid, eventueel met inachtneming van de prijs- en wisselkoersveranderingen en andere volumemutaties. In het geval van de betalingsbalansgegevens worden de gegevens inzake uitstaande bedragen daarentegen verkregen op basis van de gecumuleerde gegevens van de stromen, wat hun ramingen minder precies maken. Voor andere basisgegevens (aandelen en deelbewijzen van ICB's), zijn de stromen en de uitstaande bedragen tegelijkertijd beschikbaar.

Aangezien het systeem van de financiële rekeningen gebaseerd is op de identificatie van de tegenpartijen, komt het vaak voor dat men over twee informatiebronnen voor hetzelfde gegeven beschikt. De door de kredietinstellingen aan de overheid verstrekte leningen zijn bijvoorbeeld zowel beschikbaar in het schema A van de kredietinstellingen als in de direct van de overheid verkregen statistieken. In dat geval moet aan een van beide bronnen de voorkeur worden gegeven. Er is dus een hiërarchie van de bronnen in het systeem van de financiële rekeningen. De directe bronnen krijgen de voorkeur omdat ze geacht worden betrouwbaar te zijn (in het bovenvermelde voorbeeld wordt de bij de kredietinstellingen verkregen informatie niet opgenomen, want die gegevens kunnen onderhevig zijn aan fouten bij de identificatie van de tegenpartijen). De hiërarchie van de bronnen is echter niet onveranderlijk. Er moet voortdurend worden op toegezien en ze moet eventueel ter discussie worden gesteld naar aanleiding van de beschikbaarheid van nieuwe informatiebronnen.

Ter illustratie worden de voornaamste informatiebronnen per sector en per instrument in de twee onderstaande tabellen weergegeven met hun eigenschappen: dekking in termen van sectoren en/of instrumenten, type van beschikbare gegevens (uitstaande bedragen of transacties), informatie over de tegenpartijen, frequentie en termijn voor het verkrijgen van de gegevens.

TABEL 1 BELANGRIJKSTE BRONNEN PER SECTOR

Sector		Beschikbare informatie				Freq. ¹ J/H/ D/M	Termijn (maanden)
		Instrument	Uitstaande bedragen	Transacties	Informatie over de tegenpartijen		
Niet-financiële vennootschappen (S.11)	Jaarrekeningen (Balanscentrale van de NBB)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Nee	J	t+9 (staal van 80 pct.) t+15 (totaal)
NBB (S.121)	Balans van de NBB	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja	M	t+0,5
Overige monetaire financiële instellingen (S.122)	Periodiek boekhoudschema van de kredietinstellingen (NBB)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	AF.2 en AF.4: Ja Andere instrumenten: S.1/S.2	M	t+2
Overige monetaire financiële instellingen (S.122)	Detail van de portefeuille van de kredietinstellingen (NBB)	AF.3 en AF.5	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja	D	t+2,5
Monetaire en niet-monetaire instellingen voor collectieve belegging (S.122 en S.123)	Periodiek boekhoudschema van de instellingen voor collectieve belegging (CBFA)	Alle	Ja	Ja: AF.52 (passief) Afgeleid van de uitstaande bedragen voor andere instrumenten	Nee	D	t+3
Monetaire en niet-monetaire instellingen voor collectieve belegging (S.122 en S.123)	Trimestriële netto inventariswaarde (BEAMA)	AF.52 per type ICB	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Gedeeltelijk (AF.3 en AF.5)	D	t+2,5
Financiële holdings (S.123)	Enquête (NBB)	AF.2, AF.3, AF.4 en AF.51	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Nee	D	t+2,5
Financiële holdings (S.123)	Jaarrekeningen (Balanscentrale van de NBB)	Alle	Ja	Ja: AF.51 Afgeleid van de uitstaande bedragen voor andere instrumenten	AF.2, AF.4 en AF.5: Gedeeltelijk op basis van gegevens gepubliceerd in de jaarverslagen	J	t+7

Sector		Beschikbare informatie				Freq. ¹ J/H/ D/M	Termijn (maanden)
		Instrument	Uitstaande bedragen	Transacties	Informatie over de tegenpartijen		
Beleggings-ondernemingen (S.124)	Periodiek boekhoudschema (CBFA)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Gedeeltelijk (AF.4)	D	t+3
Verzekeringsinstellingen (S.125)	Periodiek boekhoudschema (CBFA)	Alle	Ja	Ja: AF.6 Afgeleid van de uitstaande bedragen voor andere instrumenten	AF.3:Ja	D	t+3
Verzekeringsinstellingen (S.125)	Jaarrekeningen (CBFA)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Nee	D	t+8
Pensioenfondsen (S.125)	Jaarrekeningen (CBFA)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	AF3: S.13/ S.2/andere sectoren	J	t+8
Pensioenfondsen (S.125)	Beroepsorganisatie	Alle	Ja	Nee	AF.3 en AF.5: S.1/S.2	J	t+8
Federale overheid (S.1311)	Maandelijkse Schatkisttoestand, Federale Staatsschuld	AF.2, AF.3, AF.4 en AF.7	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja, met uitzondering van AF3 (passief)	M	t+1
Federale overheid (S.1311)	Boekhoudkundige gegevens van de andere entiteiten van de federale overheid (ALESH, Federale Participatiemaatschappij, Credibe, Rentefonds, Muntfonds, Deposito- en Consignatiekas, etc)	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja, met uitzondering van AF.3 (passief)	M/D	Tussen t+1 en t+3, in functie van de entiteit
Gemeenschappen en gewesten (S.1312)	Maandelijkse Schatkisttoestand van de gemeenschappelijke en gewestelijke entiteiten	AF.2, AF.3, AF.4 en AF.7	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja, met uitzondering van AF3 (passief)	M	Van t+1,5 tot t+4, in functie van de entiteit
Gemeenschappen en gewesten (S.1312)	Boekhoudkundige gegevens van de andere gemeenschappelijke en gewestelijke eenheden	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja, met uitzondering van AF.3 (passief)	D/J	Van t+2 tot t+4, in functie van de eenheid
Sociale zekerheid (S.1314)	Trimestrieel verslag over de financiële activa	Alle	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja, met uitzondering van AF3 (passief)	D	t+2
Buitenland (S.2)	Betalingsbalans (NBB)	AF.2 (passief), AF.3, AF.4 en AF.5	Afgeleid van de transacties	Ja	S.121/S.122/ S.13/andere sectoren	D	t+3 (trimestriële versie)
Buitenland (S.2)	Deposito's van niet-bancaire residenten bij buitenlandse banken (BIB)	AF.2 (actief)	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Gedeeltelijk	D	t+5
Buitenlandse instellingen voor collectieve belegging (S.2)	Trimestriële netto inventariswaarde (BEAMA)	AF.52 per type ICB	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Gedeeltelijk	D	t+2,5
Buitenlandse verzekeringsinstellingen (S.2)	Jaarverslag van het Commissariaat der verzekeringen (Luxemburg)	AF.6	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Nee	J	t+9

Bron: NBB

¹ Jaarlijkse (J), halfjaarlijkse (H), driemaandelijkse (D) of maandelijkse (M) frequentie

TABEL 2 BELANGRIJKSTE BRONNEN PER INSTRUMENT

Instrument	Bron	Beschikbare informatie				Freq. ¹ J/D/ M/d	Ter-mijn (maanden)
		Emissie- sectoren	Uitstaande bedragen	Transacties	Informatie over de tegen- partijen		
AF.21 Chartaal geld	Schatting van het bezit van bankbiljetten in de lidstaten van de Monetaire Unie (ECB)	S.121	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Gedeeltelijk (S.122)	J	t+4
AF.331 Kortlopende effecten met uitzondering van aandelen	Effectenclearingstel- sel van de NBB	Alle sectoren	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Nee	D	t+1
AF.331 Kortlopende effecten met uitzondering van aandelen	Enquête betreffende het houderschap van gedematerialiseerde effecten (NBB)	S.122/S.13/ andere S.1/ S.2	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja	D	t+3
AF.332 Langlopende effecten met uitzondering van aandelen	Enquête betreffende het houderschap van lineaire obligaties en andere gedematerialiseerde effecten (NBB)	S.13	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja	D	t+3
AF.332 Langlopende effecten met uitzondering van aandelen	Statistieken van de uitgiften van effecten (BIS)	S11	Ja	Ja	Nee	D	t+4
AF.511 Beurs- genoteerde aandelen	Maandrapport Euronext	Binnenlandse sectoren (S.1)	Ja	Ja	Nee	M	t+1
AF.511 Beurs- genoteerde aandelen	Database NBB van het houderschap van genoteerde aandelen (gebaseerd op de verplichte meldingen van wijzigingen in het aandeelhouderschap)	Binnenlandse sectoren (S.1)	Ja	Nee	Gedeeltelijk (pct.)	D	t+3
AF.512 Niet- beursgenoteer- de aandelen en AF.513 Overige deelnemingen	Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad	Binnenlandse sectoren (S.1)	Trimestriële gegevens afgeleid van de transacties	Ja	Ja (sinds 2003)	d	t+3
AF.7 Handels- kredieten en transitorische posten	Niet-financiële nationale rekeningen (NBB)	S.13	Ja	Afgeleid van de uitstaande bedragen	Ja	D	t+3

Bron: INR, NBB

¹ Jaarlijkse (J), driemaandelijke (D), maandelijke (M) of dagelijkse (d) frequentie

2.3 Publicaties

In de terminologie die in de macro-economische statistieken van België wordt gehanteerd, omvatten de financiële rekeningen in de ruime zin de financiële rekening (transacties) en de rekening van financieel vermogen (uitstaande bedragen).

De officiële publicatie van de financiële rekeningen gebeurt via het kanaal van het Statistisch Tijdschrift en de internetsite van de NBB (database van de economische en financiële statistieken van België: Belgostat online). In de enge zin worden de financiële rekeningen gepubliceerd in de vorm van 4 tabellen (hoofdstuk 12 van het

Statistisch Tijdschrift): de Middelenstromen per sector, de Vorderingen en verplichtingen per sector, de Financiële rekening en de Rekening van het financieel vermogen. In de ruime zin omvatten ze momenteel tevens de tabellen over het financieel saldo en de schuld van de overheid (hoofdstuk 11), de tabellen over de financiële activa en verplichtingen van de particulieren en van de niet-financiële vennootschappen (hoofdstukken 15 en 16), een aantal tabellen over de markt van de vastrentende effecten (hoofdstuk 17) en de financiële rekeningen van de instellingen voor collectieve belegging (hoofdstuk 14).

TABEL 3 DE OFFICIËLE PUBLICATIE VAN DE FINANCIËLE REKENINGEN

Product	Publicatietermijn ¹	Publicatieformaat ¹
Financiële rekeningen (volledige kwartaalaggregaten)	t+115 dagen ³	- <u>Statistisch Tijdschrift</u> ⁴ : Hoofdstuk 12 - <u>Belgostat online</u> : domein van de financiële rekeningen
Kwartaalaggregaten voor de instellingen voor collectieve belegging	t+95 dagen	- <u>Statistisch Tijdschrift</u> ⁴ : Hoofdstuk 14 tabellen 14.1.2 en 14.1.3 - <u>Belgostat online</u> : domein van de financiële statistieken en financiële markten
Kwartaalaggregaten voor de overheid en geconsolideerde brutoschuld ⁵	t+90 dagen	- <u>Statistisch Tijdschrift</u> ⁴ : Hoofdstuk 11 tabellen 11.4 en 11.5 - <u>Belgostat online</u> : domein van de overheidsfinanciën
Statistieken afgeleid van de financiële rekeningen: financiële activa en verplichtingen van de particulieren en van de niet-financiële vennootschappen	t+115 dagen ³	- <u>Statistisch Tijdschrift</u> ⁴ : Hoofdstukken 15 en 16 - <u>Belgostat online</u> : domein van de financiële statistieken en financiële markten

Bron: NBB

¹ Publicatietermijn voor de elektronische versie van de gegevens (Belgostat online). De publicatie op papier vindt plaats enkele dagen na de elektronische versie.

² Het Statistisch Tijdschrift is beschikbaar in PDF-formaat op het volgende adres:

<http://www.nbb.be/doc/dq/N/DQ3/histo/SNB071.pdf>

De gegevens van de financiële rekeningen zijn eveneens beschikbaar op de site van de NBB op het volgende adres:

<http://www.nbb.be/pub/stats/finac/finac.htm?l=nl>

³ De publicaties met betrekking tot het 3de kwartaal van het jaar kunnen afwijken van het gebruikelijke tijdschema om rekening te houden met de verschijningsdatum van het jaarverslag van de NBB.

⁴ Tijdschrift of maandelijks bijwerking van het Tijdschrift.

⁵ De geconsolideerde brutoschuld van de overheid heeft betrekking op het schuldconcept zoals gedefinieerd in de Europese Verordening EG 3605/93 van 22 november 1993 betreffende de toepassing van het aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (Verdrag van Maastricht) gehechte Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten van 7 februari 1992.